

ספרות עברית וכללית

לעולים חדשים

לבתי ספר דתיים
יחידת לימוד בסיסית

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון — סיפורת (מעשה חכמים,
סיפור קצר) ודרמה — (33x2) — 66 נקודות
פרק שני — שירה (פיוט ושירת ימי הביניים,
השירה העברית במאה ה־20) — (17x2) — 34 נקודות
סה"כ — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו בכיתה.
(2) מילון עברי-לועזי / לועזי-עברי, לפי בחירת התלמיד.

ד. הוראות מיוחדות: (1) חובה לצרף למחברת הבחינה את הרשימה המודפסת של
היצירות שנלמדו בכיתה.
(2) אין להדגים בתשובות שונות על פי אותה היצירה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמוחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון — סיפורת (מעשה חכמים, סיפור קצר) **ודרמה** (66 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-9 (לכל שאלה — 33 נקודות; סה"כ — 66 נקודות).

מעשה חכמים

1. לפניך מעשה החכמים "מר עוקבא". קרא אותו, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

1 מר עוקבא — היה עני בשכונתו,

והיה רגיל כל יום לזרק לו ארבעה זוזים בצנור הדלת.

פעם אחת אמר [העני]: אלך ואראה מי עושה עמי טובה זו.

אותו היום שהה מר עוקבא בבית המדרש הרבה, והלכה אשתו עמו.

5 כיון שראה אותם העני שהטו עצמם לדלת — יצא אחריהם.

ברחו ונכנסו שניהם לתנור גרוף.

נכו רגליו של מר עוקבא.

אמרה לו אשתו: הן את רגליך על רגלי.

חלשה דעתו.

10 אמרה לו: אני מצויה בתוך הבית והנאתי קרובה [לעניים].

א. תאר את ההתנהגות של מר עוקבא ואת ההתנהגות של העני, והסבר מה אפשר ללמוד מן

ההתנהגות של כל אחד מהם על הקשר שהם מעדיפים בין נותן הצדקה למקבל הצדקה.

(20 נקודות)

ב. איזה קשר בין נותן הצדקה למקבל הצדקה עדיף, על פי מעשה חכמים זה?

הסבר והדגם את דברך. (13 נקודות)

שים לב: אין להדגים בתשובות שונות על פי אותה היצירה.

סיפור קצר

2. "יד ושם" / אהרן מגד

ענה על שני הסעיפים א-ב.

- א.** בסיפור "יד ושם" כמה דמויות מציעות שלושה שמות שאפשר להעניק לתינוק.
מה הם השמות? הסבר כיצד כל אחד מן השמות האלה משקף את העמדה של הדמות המציעה את השם בוויכוח המרכזי בסיפור. (21 נקודות)
- ב.** הסבר את הקשר בין שם הסיפור "יד ושם" ובין הוויכוח המרכזי שבו. (12 נקודות)

3. "המחרוזת" / גי דה-מופסאן

ענה על שני הסעיפים א-ב.

- א.** תאר והסבר כיצד הזיוף והשקר באים לידי ביטוי בהתנהגות של הדמויות בסיפור "המחרוזת" (בתשובתך אל תכתוב על סיום הסיפור). (20 נקודות)
- ב.** תאר את סיום הסיפור, והסבר את התרומה של סיום זה להבנת הזיוף והשקר בסיפור. (13 נקודות)

4. "יד ושם" / אהרן מגד או "המחרוזת" / גי דה-מופסאן או סיפור קצר אחר

תאר שתי פגישות בין הדמות המרכזית ובין דמות אחרת (או דמויות אחרות) בסיפור קצר שלמדת ("יד ושם" או "המחרוזת" או סיפור קצר אחר), והסבר מה אפשר ללמוד מפגישות אלה על הדמות המרכזית.

דרמה

5. "בעלת הארמון" / לאה גולדברג

לפניך דברים שלנה אומרת לדורה. קרא אותם, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריהם.
את אל תביטי בי כך! אולי אני... הוא היה הנפש היחידה! אני רוצה ללכת – אבל אינני יכולה. אינני יכולה.

- א.** על פי דברים אלה ועל פי עלילת המחזה, הסבר את הקושי של לנה. (18 נקודות)
- ב.** כיצד הקושי של לנה שהסברת בסעיף א נפתר במחזה? הסבר והדגם את דבריך.

(15 נקודות)

6. "ילדי הצל" / בן-ציון תומר

ענה על שני הסעיפים א-ב.

במחזה "ילדי הצל" יש ניגודים כגון ניגוד בין "כאן" ל"שם"; ניגוד בין "אז" ל"עכשיו"; ניגוד בין דמויות.

א. בחר בשניים מן הניגודים האלה, והסבר אותם. (20 נקודות)

ב. הסבר את התרומה של הניגודים שכתבת עליהם בסעיף א להבנת קונפליקטים מרכזיים במחזה. (13 נקודות)

7. "אנטיגונה" / סופוקלס

ענה על שני הסעיפים א-ב.

א. הסבר את הגורם שמנע את אנטיגונה וקריאון מלהסכים זה עם זה. הדגם את דבריו. (20 נקודות)

ב. כיצד האי-הסכמה בין אנטיגונה לקריאון משפיעה על סיום הטרגדיה? הסבר והדגם את דבריו. (13 נקודות)

8. "בית בובות" / הנריק איבסן

ענה על שני הסעיפים א-ב.

א. תאר והסבר את הקונפליקט של נורה. (18 נקודות)

ב. האם יש במחזה פתרון לקונפליקט שתיארת בסעיף א? נמק והדגם את דבריו. (15 נקודות)

9. "אויב העם" / הנריק איבסן

עלילת המחזה "אויב העם" מעמידה במרכז את היחיד מול הרבים (החברה). הסבר והדגם קביעה זו.

פרק שני — שירה (פיוט ושירת ימי הביניים, השירה העברית במאה ה־20) (34 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 10-15 (לכל שאלה — 17 נקודות; סה"כ — 34 נקודות).

פיוט

10. קרא את הפיוט שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

מעוז צור ישועתי / מרדכי

מחרוזת 1	מעוז צור ישועתי תכון בית תפילתי לעת תכין מטבח אז אגמור	לך נאה לשבח ושם תודה נזבח מצר המנבח תנכת המנבח: בשיר מזמור
מחרוזת 2	רעות שבעה נפשי חיי מררו בקשי ובידו הגדולה חיל פרעה	בגון כחי כלה בשעבוד מלכות עגלה הוציא את הסגלה ירדו כאבן במצולה:
מחרוזת 3	דביר קדשו הביאני ובא נוגש והגלני ונין רעל מסכתי	וגם שם לא שקטתי כי זרים עבדתי כמעט שעברתי לקח שבעים נושעתי:
מחרוזת 4	ברות קומת ברוש בקש ונהיתה לו למוקש ראש ימיני נשאת רב בנין	אגני בן המדתא ונאנתו נשבתה ואויב שמו מחית על העץ תלית:
מחרוזת 5	יננים נקבצו עלי ופרצו חומות מגדלי ומנותר קנקנים בני בינה	אזי בימי חשמנים וטמאו כל השמנים נעשה נס לשושנים קבעו שיר ורננים:
מחרוזת 6	חשוף זרוע קדשך נקם נקמת עבדיך כי ארכה השעה דחה אדמון	וקרב קח הישועה מאמה הרשעה ואין קח לזאת הרעה בצל צלמון
	הקם רועים שבעה	

הסבר והדגם שתי בקשות שהפייטן מבקש מאלוקים, והסבר את הקשר בין הבקשות האלה

ובין האירועים מן ההיסטוריה של עם ישראל הנזכרים בפיוט.

11. קרא את הפיוט שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

שִׁחַר עֲלֶה / ר' שלמה אבן-גבירול
שִׁחַר עֲלֶה אֵלַי, דּוֹדִי, וְלֶךְ עִמִּי,
כִּי צִמְאָה נַפְשִׁי לְרֹאוֹת בְּנֵי עַמִּי.
לֶךְ אֶפְרָשָׁה מְטוֹת זָהָב בְּאוֹלָמִי
אֶעֱרֹךְ-לֶךְ שִׁלְחָן, אֶעֱרֹךְ-לֶךְ לַחֲמִי,
מִזְרֶק אֲמִלָּא לֶךְ מֵאֲשָׁכְלוֹת כְּרָמִי –
וְשִׁתָּה בְּטוֹב לֵבָב, יֵיטֵב לֶךְ טַעְמִי.
הִנֵּה בָּךְ אֲשַׁמַּח שְׂמִיחַת נְגִיד עַמִּי
בֶּן-עֶבְדְּךָ יְשִׁי, הָרֹאשׁ לְבֵית לַחֲמִי!

מהי האלגוריה בפיוט זה? הסבר והדגם את דבריך.

שירת ימי הביניים

12. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

בְּכָל לְבִי, אֲמַת / ר' יהודה הלוי

בְּכָל לְבִי, אֲמַת, וּבְכָל מְאֹדִי / אֶהְבֵּתִיךָ, וּבְגִלּוּי וְסוֹדִי.
שְׁמֶךָ נְגִדִי – וְאֵיךְ אֵלֶיךָ לְבָדִי? / וְהוּא דוֹדִי – וְאֵיךְ אֲשֶׁב יַחֲדָי?
וְהוּא גֵרִי – וְאֵיךְ יִדְעֶךָ מְאֹרִי? / וְאֵיךְ אֶצְעֵן? – וְהוּא מְשַׁעֵן בְּיָדִי!
הֵקְלוּנִי מְתִים, לֹא יִדְעוּ כִּי / קְלוּנִי עַל כְּבוֹד שְׁמֶךָ כְּבוֹדִי.
מְקוֹר חַיִּי – אֶבְרַכְךָ בְּחַיִּי, / וְנִמְרָתִי – אֲזַמְרֶךָ בְּעוֹדִי!

בחר בכינוי אחד ובמטפורה אחת מן השיר, והסבר מה אפשר ללמוד מהם על היחס של הדובר לאלוקים.

השירה העברית במאה ה־20

אדם מול בוראו

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

גִּדּוֹל גְּבוּר וְנוֹרָא, אֲמֶרְתִּי / רבקה מרים

גִּדּוֹל גְּבוּר וְנוֹרָא, אֲמֶרְתִּי. וְשׁוּב אֲמֶרְתִּי, גִּדּוֹל גְּבוּר וְנוֹרָא.
לְמָה שִׁקְרָה בְּעֶבֶר כְּוִנָּתִי. גַּם לְמָה שִׁטְרָם אֶרֶע.
וְאֲבוֹתִי שְׁחִיִּים וּמָתִים, וְיִלְדֵי שְׁנוּלְדוֹ וְעוֹד לֹא
כָּל אֶחָד מֵהֶם, בְּקוֹלִי הַמְדַּבֵּר נָתַן אֶת קוֹלוֹ.
לֹא יִדְעָתִי אִם הַדְּבָרִים שֶׁבִּפִּי
קָבְלָנָה הֵם, אוֹ שְׁאִילָה, בְּקֶשֶׁה וּתְחִנָּה
אִם שִׁיר שֶׁל הֶלֶל וְתוֹדָה בּוֹקֵעַ מִמֶּנִּי, אוֹ נְהִי שֶׁל קִינָה
לֹא יִדְעָתִי, אִם אוֹתָהּ נּוֹצְתִיּוֹת שֶׁרַפְרָפָה עַל כְּתָפִי
הִיא חֲבוּק שֶׁל קֶרֶבָה
אוֹ שְׂרֻטָּה, צְרִיכָה מְעַנָּה, הַמְרַמֶּזֶת, כְּגֵדָם כְּנָף, עַל הַסְתַּלְקוֹת הַשְּׂכִינָה —
אֵךְ הִיִּיתִי שָׁבָה וְאוֹמֶרֶת
שׁוּב
וְשׁוּב וְשׁוּב
גִּדּוֹל גְּבוּר וְנוֹרָא —
חוֹזֶרֶת הִיִּיתִי וְאוֹמֶרֶת, חוֹזֶרֶת וְשׁוֹנָה.

תאר את המבנה של ארבע השורות המסיימות את השיר, והסבר כיצד מבנה זה משקף את רגשותיה של הדוברת.

14. במשפחה

לפניך שיר בלי שם מאת זלדה (המתחיל במילים "בעיניו היו שרות").
קרא את השיר, וענה על השאלה שאחריו.

בְּעֵינָיו הָיוּ שְׁרוֹת
צִפְרֵי גוֹעֵד
וְנוֹצוֹת שֶׁל זָהָב נִשְׁרוּ
עַל הַסְּפָרִים.

אֶךְ אֲנִי חֲשַׁבְתִּי בְּקִפְדָּה יְלִדוּתִית:
הַשְּׁחוֹק אֵינוֹ הָגוֹן
לְבַעַל זָקֵן,
אֵינוֹ הָגוֹן לְבַעַל הַלָּכָה –
אֵינוֹ הָגוֹן לְאֵב.

בחר מן השיר בשתי דרכי עיצוב, והסבר כיצד הן בונות את היחס של הדוברת לאבא שלה.

/המשך בעמוד 9/

15. שירים בצל השואה

קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

נצול / לאה איני

אָבִי מִתְקַשֵּׁר לְמִסְפָּר הַצְּלוּב לֹו עַל זְרוּעַ
וּמִקְשִׁיב-מִקְשִׁיב בְּדֶרוֹךְ.
בְּאַזֵּן הַשְּׁמֵאלִית אֵינֹו מִקְשִׁיב
זָכַר לְסִטְיָרָה מִכִּפּוֹ שֶׁל אֵס. אֵס.
בְּאַזֵּן הַיָּד הוּא שׁוֹמֵעַ
שׁוֹמֵעַ בְּמִחְרֵשׁ
אֵךְ אֵת הָאֵזֶן הַבְּרִיאָה הוּא עוֹשֶׂה בְּאַפְרָכְסֵת
לְסִיּוּטִים שֶׁבָּאִים לוֹ
מִדּוֹרָה, מִבּוֹנָה, מֵאוֹשׁוֹיץ
בְּקִרְוֹנוֹת
אָבִי צוֹרֵחַ אַחַת לְשָׁבוּעַ בְּאוֹמֵר -
שְׁלוֹמִי טוֹב
וְאַחֵר כֵּךְ הוּא הוֹפֵךְ אֵת רֹאשׁוֹ עַל הַכֶּר הַרְטָב
וְנִרְדָּם עַל צִדּוֹ הַיָּמִינִי
נוֹתֵן אֵת אֶזְנוֹ הַמִּתֶּה לְבִכְיִי
בְּכִי הַמְהִלֵּךְ עַל בְּהוֹנוֹת.

בחר מן השיר בשתיים מהופעותיו של מוטיב ההקשבה והשמיעה, תאר אותן, והסבר את תפקידן בבניית המשמעות של השיר.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך